

Höfundur viðprents: "Palladius, Niels (-1560)"

1 [Spangenberg, Johann (1484-1550)]

Margarita theologica

Margarita Theolo- gica er hier vt sett aa Norænu suo | sem Gud hefer sina naad til gefit: huer Bock ad | er sm̄ ein Perla eda gymsteini[!] vt dreigeñ af | heilagre skript, Islandz innbyggjurum, | serdeilis Gudz ordz Dienurum til | gagns og goda og riettrar vn- | deruisningar, þeim sem | ecki forsta annat tu- | ngu maal. | Forgefins dycrka[!] þeir Gud sem ecki kenna vtan | bodord manna Matth: 15.

Að bókarlökum: „Þryckt i København af mier Hans | Wingaard 1558.“

Útgáfustaður og -ár: Kaupmannahöfn, 1558

Prentari: Wingartner, Hans (1528-1559)

Umfang: A3, B-Z, Aa-Pp. [301] bls. 4°

Þýðandi: Gísli Jónsson (1515-1587)

Viðprent: Palladius, Niels (-1560): „Nicolaus Palladius, Superintendent i Schaane Stigt, ønsker alle Guds hellige ords tiennere, paa Island, Guds euige naade oc fred ved Jesum Christum.“ A2a-3b. Ávarpsorð dagsett 10. febrúar 1558.

Viðprent: Gísli Jónsson (1515-1587): „Formale.“ B1a-2b.

Prentaþbrigði: Fjögur eintök eru nú þekkt, tvö þeirra heil, annað í Konungsbókhlöðu í Kaupmannahöfn, hitt í Háskólabókasafni í Uppsölum; þeim ber á milli í síðustu örk, þannig að villur í Uppsalaieintaki eru leiðréttar í Hafnareintaki.

Efnisorð: Guðfræði ; Guðræknirit / Hugvekjur / Trúarlíf / Trúfræði

Bókfræði: Halldór Hermannsson (1878-1958): Icelandic books of the sixteenth century, *Islandica* 9 (1916),

13-14. • Nielsen, Lauritz (1881-1947): Dansk bibliografi 1551-1600, Kaupmannahöfn 1931-1933, 1519. •

Uggla, Arvid Hjalmar: Uppsala universitetsbiblioteks samling av nyisländsk litteratur, Uppsala universitets biblioteks minnesskrift 1621-1921, Uppsalir 1921, 553. • Páll Eggert Ólason (1883-1949): Menn og menntir siðskiptaaldarinnar á Íslandi 2, Reykjavík 1922, 595-600.

Rafrænm aðgangur: <https://baekur.is/bok/94c179ed-d70c-443e-9033-e22d4d79b0a4>

2 Marteinn Einarsson (-1576)

Ein kristileg handbók

Marteinssálmar

Ein Kristilig | handbog, Islæskud | af Herra Marteine Einar sy- | ne, fyrer keñ imeñ i Islandi, | ok korrigerud af Doctor Petre | Palladius med þeim hætti, | sem hier finzt I hans | formaala. | O

Að bókarlökum: „Þryckt vti Konungligum stad Kaupen- | hafn af mier Hans Vingard xxii. dag | Februarii Anno Dommini[!] M. D. L. V.“ L7b.

Auka titilsíða: „Almenilig hand- | bok fyrer þinga Presta I | Islande med nockrum. Ser- | monum ok Psalmum, med Sunnu | daga oratium ok nockrum | Pistlum. | M. D. L. V. | O“ A1a.

Auka titilsíða: „Epter fyl- | ger litid Psalma | kuer af heilagre Skrift vt | dregid, og Islendskad | af Herra. | M: E: S: S:“ A1a. Síðara arkatal.

Útgáfustaður og -ár: Kaupmannahöfn, 1555

Prentari: Wingartner, Hans (1528-1559)

Umfang: a4, A-L7, A-F6. [273] bls. 8°

Viðprent: Palladius, Peder (1503-1560): „Petur Palladius Doctor, Til allra Soknapresta ok Salu syrgara, i Islande.“ a1b-4a. Dagsett 6. mars 1555.

Viðprent: Luther, Martin (1483-1546): „Formale docter[!] Martinus Luter ollum kristum[!] leserum Nad ok fridur i Christo vorum Drottne.“ A1b-3b.

Viðprent: Palladius, Peder (1503-1560): „Einn Tractatus med hueriu moti ad einn sokna prestur skal vmganga med sinn almuga þa han predikar fyrer þui P: P: D: MDLiii.“ E6a-F1a. Síðara arkatal.

Viðprent: Palladius, Niels (-1560): „þeim ollum sem eru hard suirdader[!] heyrer þessi til sogn af heilagri ritningu vt dreigen, af, Meaistara[!] Nichulao Palladio, superintendente i skaan ei Ar &c. MDLv.“ F1b-3b. Síðara arkatal.

Viðprent: „Ein agæt huggan ok hugsuolun til allræ[!] þeirra sem sig vilia vidrietta ok betra, ok Gud bidia vm siina nad, af sama meistara vt sett.“ F4a-6a. Síðara arkatal.

Athugasemd: Handbók presta var aftur prentuð í Graduale 1594 og síðar í Helgisiðabók 1658 og oftar.

Efnisorð: Guðfræði ; Helgisiðabækur

Skreytingar: Myndskreyttur rammi á titilblaði. Bókarhnútar, smámyndir eða einkunnarorð.

Bókfræði: Halldór Hermannsson (1878-1958): Icelandic books of the sixteenth century, *Islandica* 9 (1916), 7-10. • Sigurjón Einarsson (1928): „... hvar er nú höfðingi mektugur?“ Lítil samantekt um líkpredikanir Palladíusar í handbók Marteins Einarssonar, Saga og kirkja, Reykjavík 1988, 149-157. • Arngrímur Jónsson: Fyrstu handbækur presta á Íslandi eftir siðbót. Handbók Marteins Einarssonar, handritið Ny kgl. Saml. 138 4to, Graduale 1594. Lítúrgísk þróunarsaga íslenzkrar helgisiðahefðar á 16. öld, Reykjavík 1992.

3 Pfeffinger, Johannes (1493-1573)

Ein kristileg og stuttleg undirvísan

EIN | cristilig | Og Stuttlig Vnderuijsan Vm Mañ | sins | Riettlætning fyre Gude, Skrifad af | Diuplærdum Mañ | e Doctor | Johañ | es Pheffinger. | Añ | o 1551. | Asamt Nockrum Audrum Nytsemdar | og Lærdoms vnderuijsonum sem | Vppteiknad er a efterfylg- | ianda Blade. | Vtlagt Af G. TH. Syne | 1576. | ʘʘ

Að bókarlokum: „Pryckt a Holum af Jone Jons syne | Þañ | 17. Dag Febru. 1576.“

Auka titilsíða: Spangenberg, Johann (1484-1550): „Einn hug- | gunar BaKlingur[!] Og | Christelig vnder vijsun, huørnin Maduriñ | skal | sig til eins Christeligs afgangis af | þessum Heime til reida. | Med Spurningum samsett, af Jo- | l hañ | e Spangenberg. | Vtsett a Íslensku af Gudbrande | Thorlakssyne. | O“ A1a.

Auka titilsíða: Spangenberg, Johann (1484-1550): „Af cristilig- | um RiddaraSkap Og | Vid hueria Ouine ein Kristiñ | mañ | eskia | hefr ad beriazt hier j heime, | Stuttlig vndervijsan vt af Heilag- | re skript, Samantekiñ | af Joh | Spangenberg. | G. TH. | O“ C4b.

Auka titilsíða: Palladius, Niels (-1560): „Vm Dða- | Dag | Elrn Nytsamligur tra | ctatus, Samsettr og skrifadr a Dðnsku, | Af M. Nicolao Palladio lof- | ligrar miñ | ingar Superinten- | dente Skaneyiar stigtis, | ar et ct. 1558 | Gudbrandur Thorlaks Son. | O“ F2a.

Útgáfustaður og -ár: Hólar, 1576

Prentari: Jón Jónsson (1540-1616)

Umfang: ʘʘ, A-K7. 8, 41, 38 bl. 8°

Þýðandi: Guðbrandur Þorláksson (-1627)

Viðprent: „Ein Bæn.“ ʘʘ8b.

Viðprent: Guðbrandur Þorláksson (-1627): „TIL LESARANS.“ A1b.

Viðprent: Guðbrandur Þorláksson (-1627): „Þeim ed les, til seigist heilsan j Gude.“ C5a-b. Formáli.

Viðprent: „Vt Af Riddaraskap PapISTANNA“ E4a-F1b.

Varðveislusaga: Eitt eintak þekkt er í Konungsbókhlöðu í Kaupmannahöfn

Efnisorð: Guðfræði ; Guðræknirit / Hugvekjur / Trúarlíf / Trúfræði

Bókfræði: Halldór Hermannsson (1878-1958): Icelandic books of the sixteenth century, *Islandica* 9 (1916), 20-21.